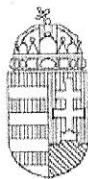

Az Állami Számvevőszék (ÁSZ) 2012 júliusában elkészítette Magyarország 2012. évi költségvetésének végrehajtásával kapcsolatos első félévre vonatkozó szakértői elemzését. Az ÁSZ ezt követően is folyamatosan nyomon követte a gazdasági és költségvetési folyamatokat.

Az első háromnegyedévi folyamatokról októberben összeállította következő szakértői véleményét. Az első félévről készült elemzéshez hasonlóan az anyagban bemutatja a költségvetési folyamatokat befolyásoló főbb makrogazdasági determinációkat, szakértői anyagával egyúttal segíti a Költségvetési Tanács munkáját.

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

SZAKÉRTŐI ELEMZÉS

**Az államháztartás 2012. I-IX. havi költségvetési
folyamatairól**

2012. október

Jóváhagyom:

Domokos László
elnök

Az elemző munkát vezették:

Dr. Horváth Margit
felügyeleti vezető

Dr. Pulay Gyula
felügyeleti vezető

Pongrácz Éva
ellenőrzésvezető

Az elemző munkát végezték:

Huszárné Borbás Melinda
számvevő

Jenci Zoltánné
számvevő

Kádár Kriszta
számvevő

Lucza Anikó
számvevő tanácsos

Vicze Klára
számvevő tanácsos

AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS 2012. I-IX. HAVI ADATAINAK ÉRTÉKELÉSE

Tartalom

1	Összegzés	1
2	Részletezés	6
2.1	A 2012. évi költségvetési folyamatokat befolyásoló főbb makrogazdasági determinációk	6
2.2	A központi alrendszer hiánya	7
2.3	A központi alrendszer adóssága	8
2.4	A központi költségvetés közvetlen bevételei	9
2.5	A központi költségvetés közvetlen kiadásai	13
2.6	Állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások	14
2.7	A kamatkiadások és kamatbevételek alakulása	15
2.8	Költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei és kiadásai	16
2.9	Az uniós elszámolások	17
2.10	A társadalombiztosítás pénzügyi alapjai	20
2.11	Helyi önkormányzatok befizetései, támogatásai és helyben maradó személyi jövedelemadója	21
	Táblázatok	23
	Ábrák	28

Összegzés

Az **ÁSZ elkészítette** Magyarország 2012. évi költségvetésének végrehajtásával kapcsolatos **szakértői elemzését**, amellyel hozzá kíván járulni a Költségvetési Tanács értékelő munkájához. A szakértői elemzés ismerteti az első háromnegyed évi költségvetési folyamatokat befolyásoló főbb makrogazdasági determinációkat. Az ÁSZ ez alapján **értékelte az előirányzatok teljesíthetőségét**, valamint **azonosította az esetleges kockázatokat a hiánycél teljesíthetősége szempontjából**.

A 2012. évi költségvetést¹ megalapozó kormányzati **makrogazdasági** prognózis óta az **előrejelzések folyamatosan romlottak**. A benyújtott költségvetésben szereplő 1,5%-os GDP² növekedéshez képest a 2012. októberben elkészített EDP³ jelentésben már 1,2%-os GDP csökkenés szerepelt. Jelentősen megnőtt az infláció prognózisokban szereplő mértéke, a 4,2%-os tervezett érték helyett 5,8% az éves várható infláció. Az export növekedésének előrejelzése 8,4% helyett 2,6%, az importé 8,1% helyett 1,4%. Annak érdekében, hogy az ESA'95 (Nemzeti számlák európai rendszere) szerinti GDP arányos államháztartási hiány a maastrichti kritériumoknak megfelelő, 3% alatt tartható legyen, a Kormány több intézkedést hajtott végre (Konvergencia Program, Széll Kálmán Terv 2.0, zárolások). Mindezek mellett a Kormány megemelte az ESA'95 szerinti hiánycélt is 2,5%-ról 2,7%-ra, ami lényegében megegyezik nemzetközi és hazai előrejelzők – az ÁSZ első félévi értékelésében is szereplő – várakozásaival. A **2012. évi várható makrogazdasági folyamatok bizonytalanságaiból** adódóan az államháztartási hiánycél teljesítése szempontjából **kockázatként** jelentkezik, hogy a **gazdasági recessziót nem sikerült elkerülni**, illetve az EU/IMF hiteltárgyalások nem zárultak le, így a hitelkeret-szerződéstől várt **hozamcsökkenés sem következett be**.

Az államháztartás központi alrendszerének 2012. évi eredeti bevételi előirányzata 14 340,9 Mrd Ft, kiadási előirányzata 14 917,1 Mrd Ft, a hiánya 576,2 Mrd Ft.

A 2012. III. negyedév végi pénzforgalmi hiány 545,8 Mrd Ft, a 2012. évre tervezett hiány 94,7%-a volt, ami továbbra is **fokozott kockázatot** jelent a **tervezett egyenlegcél betartása szempontjából**. Az időarányosnál magasabb hiányt az okozta, hogy a központi költségvetés bevételei (68,7%) jelentősebb mértékben maradnak el az időarányostól, mint a központi költségvetés kiadásai (70,9%). A legfőbb kockázati elem továbbra is a központi költségvetés, mivel hiánya 628,9 Mrd Ft volt szeptember végén. Ez a teljes évre tervezett hiány 105,9%-a.

A korábbi tapasztalatok alapján az utolsó negyedévben várható az államháztartási bevételek és kiadások közötti olló záródása, amelynek azonban továbbra is feltétele a Konvergencia Programban, a Széll Kálmán tervekben, illetve az októberi EDP jelentésben jelzett intézkedések végrehajtása, valamint az, hogy az Országvédelmi Alap terhére ne történjen kifizetés.

¹ Magyarország 2012. évi költségvetéséről szóló 2011. évi CLXXXVIII. törvény

² Bruttó hazai termék (Gross Domestic Product)

³ Jelentés a Gazdasági és Pénzügyminiszterek Tanácsa által 2012. március 13-án a túlzott hiány eljárás keretében kiadott ajánlás megvalósítása érdekében hozott intézkedésekről (Magyarország Kormánya), 2012. október

A **központi költségvetés bruttó adóssága** a 2012. III. negyedévének végén a 2011. év végi 20 955,5 Mrd Ft-ról 20 653,9 Mrd Ft-ra csökkent, amely az előző év végi állomány 98,5%-a. A változás háttérében elsősorban az áll, hogy a forint árfolyam erősödése következtében az euróban denominált devizaadósság értéke nagymértékben csökkent már a második negyedév során. A központi alrendszer adósságának csökkenését ellensúlyozta a forintadósság növekedése, amely a harmadik negyedévben (2012 júniusához képest) 650,5 Mrd Ft-tal nőtt, összességében pedig a 2011. év végi állomány 1437,4 Mrd Ft-os (12,9%-os) növekedése következett be. 2012 szeptemberében a központi költségvetés bruttó adósságának 42,9%-a devizában, míg 57,1%-a Ft-ban áll fenn.

A központi költségvetés bevételi főösszege 2012. első háromnegyed évében a 2011. évinél (70,9%) alacsonyabb (68,7%) teljesülést mutat a módosított előirányzathoz viszonyítva. Az alacsonyabb teljesítésben a számítottnál kedvezőtlenebb makrogazdasági folyamatok játszhattak meghatározó szerepet, amelynek következtében főként a jövedelem típusú adóbevételek (társasági adó, egyszerűsített vállalkozói adó, személyi jövedelemadó) maradtak el az előirányzattól.

Az év első kilenc hónapjában a **gazdálkodó szervezetek befizetései** összességében 45,5%-os teljesítést mutattak. Az időarányostól való elmaradás egyrészt a növekedési várakozásokhoz képest csökkenő GDP ütemmel, másrészt az adómódosítások (játékadó és eva emelés, pénzügyi szervezetek különadó kedvezménye) kedvezőtlen bevételi hatásaival függ össze. A főbb adónemekből továbbra is jelentős összegű kockázat valószínűsíthető (pl. szja, eva, tao, a pénzügyi szervezetek különadója). Ennek kezelésére a 2012. októberi EDP jelentés szerinti egyenlegjavító intézkedések (134 Mrd Ft), az éves hiánycél 2,5%-ról 2,7%-ra emelése (mintegy 60 Mrd Ft), valamint a tartalékok zárolása nyújthat fedezetet.

A **társasági adó** éves előirányzatának teljesítésében a 2012. év második felétől jelentős elmaradás tapasztalható. Ez alapján év végére 25-27 Mrd Ft alulteljesülés valószínűsíthető, amit esetleg mérsékelhet a veszteség elhatárolás szabályozásának változásából (veszteség elhatárolásának maximalizálásából) adódó – a korábbi évekhez hasonlóan decemberben jelentkező – többlet.

Az **egyszerűsített vállalkozói adó** 2012. évi első háromnegyed éves időarányos teljesülése 73,7 Mrd Ft, amely az adónem 2012. évi költségvetési előirányzatának 1/3-át sem éri el. Figyelembe véve az adónem adókulcsának, illetve az elszámolható bevétel mértékének módosulását, valamint azt a ténytet, hogy eva alanyok számának 2012. első félévi csökkenése az év második felében nem folytatódott azonos ütemben, az éves előirányzathoz képest – az ÁSZ első félévi értékelésében szereplő 50-60 Mrd Ft-ra becsült – elmaradás év végére 38-40 Mrd Ft-ra mérséklődhet.

A **játékadó mérték** növelésével párhuzamosan megemelt 78,4 Mrd Ft-os 2012. évi bevételi előirányzat teljesülése továbbra is kockázatos. A szabályozás évközi változása (pénznyerő automaták üzemeltetésének játékkermekben való megszüntetése) és az I-IX. havi tényadatok alapján mintegy 20-22 Mrd Ft-os kockázat valószínűsíthető.

A **cégautó-adó** teljesülése az év első háromnegyedében mindössze 51,1% az előirányzathoz képest, ami alapján éves szinten 10-11 Mrd Ft elmaradás várható.

A **pénzügyi szervezetek különadója** adónemből a 2012. első háromnegyed évében 40,2 Mrd Ft realizálódott, ami az előirányzat 21,5%-át teszi ki. A törvényi változásból eredő 2012. évi adó-visszatérítések miatt 100 Mrd Ft körüli adóbevétel kiesés adódhat.

Általános forgalmi adóból 2012. I-IX hónapjában 2103,5 Mrd Ft bevétele származott a költségvetésnek, amely a módosított – közel 100 Mrd Ft-tal megnövelt – előirányzat

74,7%-a. A 2012. év végére a módosított előirányzat enyhe alulteljesülése valószínűsíthető a NAV szerint pénzforgalmi szemléletben. Az évközi intézkedésből (visszautalások átalakítása, fordított adózás bevezetése) adódóan az áfa bevétel eredményszemléletben kisebb lesz, mint pénzforgalmi szemléletben, így az első félévi jelentésben szereplő, a hiánycél megvalósítását veszélyeztető kockázatok eredményszemléletben továbbra is fennállnak.

A **személyi jövedelemadó** 2012. évi első kilenc havi teljesülése 1111,6 Mrd Ft, amely az előirányzat 70,6%-át teszi ki. Az időarányos teljesítés alapján éves szinten a NAV szerint 55 Mrd Ft elmaradás valószínűsíthető a költségvetési előirányzathoz képest.

A **központi költségvetés közvetlen kiadásai** összességében alulteljesültek az időarányos mértékhez képest. Az egyedi és normatív támogatások előirányzatának azonban 15-16 Mrd Ft összegű, a fogyasztói árkiegészítés előirányzatának pedig 2 Mrd Ft alatti túlteljesülése várható.

A **központi költségvetés tartalékainak** 2012. évi előirányzata 360,0 Mrd Ft, amelyen belül az Országvédelmi Alap összege 170,0 Mrd Ft, amelyből kifizetés szeptember 30-ig nem volt lehetséges. A rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalék terhére a Kormány 2012. szeptember végéig 52,0 Mrd Ft felhasználásáról (átcsoportosításáról) döntött. A céltartalékból történt felhasználás összege szeptember 30-ig 99,0 Mrd Ft volt, ami az előirányzat 110%-a. Az előirányzat módosítási kötelezettség nélkül túlteljesíthető, ez az államháztartás központi alrendszere tervezett hiányának betartása szempontjából kockázatot jelent.

Az **állami vagyonnal** kapcsolatos bevételekből 2012. III. negyedév végéig 68,1 Mrd Ft bevétel származott, ami az előirányzat 135,0%-a. A túlteljesülés részben várható volt az MVM Zrt. és a MOL Zrt. részéről származó osztalékbevételek révén. A frekvencia használati koncessziók értékesítéséből származó 19,9 Mrd Ft összeget azonban várhatóan vissza kell fizetni a pályázók részére. Amennyiben a visszafizetés nem történik meg a 2012. évben, akkor ez az összeg a 2012. év pénzforgalmi egyenlegét javítja. Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadásokból 2012. szeptemberig 91,8 Mrd Ft teljesült, az előirányzat 71,9%-a. A III. negyedévben a fontosabb kiadások tőke-emelésekhez (NIF Zrt., volt Malév leánycégek), környezetvédelmi kifizetésekhez, illetve a Malév által a VEB (Vnesheconombank részére adott garanciához kapcsolódtak. A kedvező háromnegyed éves adatok ellenére az állami vagyonnal kapcsolatos kiadási előirányzat túlteljesülése várható a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. által tervezett 30,0 Mrd Ft összegű ingatlanvásárlás, valamint a MÁV dolgozók 2,0 Mrd Ft összegű tervezett pénzügyi ösztönzése miatt.

Az **adósságszolgálattal kapcsolatos kamatkiadások** 908,6 Mrd Ft-ot tesznek ki, az éves előirányzat 85,3%-át, míg a kamatbevételek az első 9 hónapban 102,4 Mrd Ft-ot értek el, amely az éves előirányzat 172,6%-a. A nettó kamatkiadások várhatóan 1087,4 Mrd Ft-ra emelkednek, amely (a tervezettnél kedvezőbben alakuló bevételeknek köszönhetően) 8,1%-os növekedésnek felel meg. A nettó kamatkiadások várható túlteljesülésére (81,7 Mrd Ft) a 98 Mrd Ft összegű kamatkockázati tartalék fedezetet nyújthat, azonban továbbra sem zárható ki a forint/euró árfolyam, illetve a CDS felár⁴ ingadozása

A 2012. évi központi költségvetésről szóló törvény alapján a 2012. évi hazai költségvetésben megjelenő **EU támogatások** tervezett összege 1527,7 Mrd Ft, amely kiegészül 249,1 Mrd Ft központi költségvetési forrással. Az EU-val kapcsolatos meghatározó téte-

⁴ Hitelkockázati felár (Credit Default Swap)

lek központi költségvetési támogatásának 55,4%-át a XIX. Uniós fejlesztések fejezetben megtervezett NSRK (Nemzeti Stratégiai Referenciakeret) előirányzatok, 11%-át a Kohéziós Alap projektek, és 23,2%-át a XII. Vidékfejlesztési Minisztérium fejezet ÚMVP (Új Magyarország Vidékfejlesztési Program)/Darányi Ignác Terv adja. Az NSRK előirányzataira – az NFÜ adatszolgáltatása alapján – 2012. első kilenc hónapjában 1276,2 Mrd Ft kiadást teljesítettek, amely a 3012,1 Mrd Ft-os módosított előirányzat 42%-a. A 2007-2013-as programozási időszak vége felé közeledve egyre növekvő kockázatot hordoz, hogy az Európai Bizottság által 7 évre Magyarország számára biztosított kötelezettségvállalási kereteket forrásvesztés nélkül fel tudjuk használni. A Kohéziós Alapból megvalósuló projektek esetében a kiadások az év első kilenc hónapjában 5996,7 M Ft-ra teljesültek, amely 12,2%-os teljesítést jelent a módosított előirányzathoz képest. Az ÚMVP/Darányi Ignác Terv 2007-2013-as időszakban rendelkezésre álló keretének lekötöttsége – a Vidékfejlesztési Minisztérium adatszolgáltatása alapján – 2012. augusztus 31-én 86,2%.

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjain belül a **Nyugdíjbiztosítási Alap** bevételeinek teljesítése 2069,4 Mrd Ft, az előirányzat 75,3%-a. Az Alap 2012. I-IX. havi kiadása 2089,8 Mrd Ft, az előirányzat 76%-a. A kiadások döntő hányadát (93%-át) kitevő nyugellátásokra 1945,4 Mrd Ft-ot, az előirányzat 76,1%-át fordították az év első kilenc hónapjában. Az időarányostól való eltérés oka elsősorban a szolgálatfüggő nyugellátások tervezettnél magasabb alakulása. A nyugellátások inflációs hatással összefüggő emelésével kapcsolatban mintegy 40 Mrd Ft többletkiadás valószínűsíthető 2012. év végére.

Az **Egészségbiztosítási Alap** I-IX. havi kiadásai 1301,9 Mrd Ft-ot tettek ki, ami az előirányzat 75%-a. A gyógyszer-támogatás kiadásain 10,6%-os (29,3 Mrd Ft-os), a gyógyászati segédeszköz támogatáson 12,7%-os (5,5 Mrd Ft) időarányoshoz viszonyított többlet kiadás jelentkezik. Az év folyamán új intézkedések léptek hatályba (gyógyszerfelírás szigorítása, a gyógyszerforgalmazók befizetési kötelezettségének 20%-ról 30%-ra emelkedése). Az utóbbi hatása a bevételek növekedésében már a III. negyedévben megmutatkozott, az előbbi intézkedés hatása a kiszámíthatatlan fogyasztói magatartás miatt kevésbé számszerűsíthető, így az év végi túllépés mértéke sem becsülhető.

A **helyi önkormányzatok támogatásai** időarányosan teljesültek (766,8 Mrd Ft, 73,6%) az eredeti előirányzathoz (1041,9 Mrd Ft) képest. Az állam és az önkormányzatok közötti feladat-ellátási struktúra 2012-ben jelentősen átalakul. 2012. január 1-jétől állami tulajdonba kerültek a megyei önkormányzatok fenntartásában lévő intézmények, a Fővárosi Önkormányzat fenntartásában lévő egészségügyi intézmények, május 1-jével a települési önkormányzatok fekvőbeteg-szakellátó intézményei. Kockázatot jelent, hogy a 2012. májusában átvett intézmények adósságrendezésével összefüggésben – törvényi előírás ellenére – nem készült jogszabály annak meghatározására, hogy milyen típusú adósságot vállal át az állam, és azt hogyan rendezzi. Ezen adósság nagyságáról nem áll rendelkezésre információ.

A 2012. I-IX. havi költségvetési folyamatainak egészével összefüggésben megállapítható, hogy a kockázatok elsősorban a bevételi oldalon jelentkeznek. Jelentős az elmaradás az időarányostól az szja, az eva, a játékadó és a pénzügyi szervezetek különadója esetében.

A kiadások vonatkozásában növeli a kockázatot, hogy a tervezettnél magasabb infláció miatti nyugdíjemelés várhatóan túlteljesülést okoz. További kockázatot jelent egyrészt az, hogy a gyógyszer-támogatás év végi túllépése nehezen becsülhető, másrészt az, hogy jogszabály hiányában nem ismert a települési önkormányzatoktól 2012. májusban átvett intézményektől átvállalt adósság mértéke, illetve az adósságrendezés tervezett formája.

A kamatkidadások is jelentősen magasabbak az időarányosnál, amit ellensúlyoz a magasabb kamatbevétel és a kamatkockázati tartalék.

A jelenleg számszerűsíthető kockázatok kezelésére a Széll Kálmán Terv 2.0 intézkedéseinek 2012-re várt egyenlegjavító hatása (155,0 Mrd Ft), a 2012. októberi EDP jelentés szerinti egyenlegjavító intézkedések, az éves hiánycél 2,5%-ról 2,7%-ra emelése (mintegy 60 Mrd Ft), valamint a rendelkezésre álló tartalékok fedezetet nyújtanak. Ennek azonban az a feltétele, hogy az Országvédelmi Alap 2012. szeptember 30-át követően se kerüljön felhasználásra.

A Költségvetési Tanács – amelynek tagja az Állami Számvevőszék elnöke – a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Gst.) értelmében félévente véleményt alkot a központi költségvetésről szóló törvény végrehajtásának helyzetéről, az államadósság várható alakulásáról. A 2012. I. félévi államháztartási folyamatokról kialakított véleményét a Tanács 2012. július 16-án hozta nyilvánosságra, amelyet az ÁSZ háttéranyag elkészítésével segített.

A Tanács a Gst.-ben foglaltak alapján véleményt nyilváníthat a központi költségvetés tervezésével, végrehajtásával, a közpénzek egyéb módon történő felhasználásával kapcsolatos bármely kérdésről. A Tanács Gst.-ben meghatározott feladatainak végrehajtását az ÁSZ az államháztartás pénzügyi folyamatainak folyamatos nyomon követésével, monitoring tevékenység végzésével támogatja. Ennek részét képezi az államháztartás 2012. I-IX. havi folyamatainak áttekintése, értékelése.

A Tanács részére készített, a 2012. évi költségvetés végrehajtásának I. félévi értékelését tartalmazó háttéranyaghoz hasonlóan jelen háttéranyagunkban is elemezzük az éves hiánycél teljesíthetősége szempontjából az államháztartást és az adósság alakulását. Ismertetjük az I-IX. havi költségvetési folyamatokat befolyásoló főbb makrogazdasági determinációkat. Értékeljük az előirányzatok teljesíthetőségét, valamint felhívjuk a figyelmet az esetleges kockázatokra a hiánycél teljesíthetősége tekintetében.

2.1

A 2012. évi költségvetési folyamatokat befolyásoló főbb makrogazdasági determinációk

A 2012. évi költségvetést megalapozó kormányzati makrogazdasági prognózis óta – a külső és belső gazdasági környezet negatív irányú változásai miatt – az előrejelzések folyamatosan romlottak (1. sz. táblázat), a benyújtott költségvetésben szereplő 1,5%-os GDP növekedéshez képest az ez év októberi EDP jelentésben már 1,2%-os GDP csökkenés szerepelt. Annak érdekében, hogy az ESA'95 szerinti GDP arányos államháztartási hiány a maastrichti kritériumoknak megfelelő 3% alatt tartható legyen, a Kormány több intézkedést hajtott végre. Az intézkedések mellett a Kormány megemelte az ESA'95 szerinti hiánycélt is 2,5%-ról 2,7%-ra, ami lényegében megegyezik nemzetközi és hazai előrejelzők – az ÁSZ első félévi értékelésében is szereplő – várakozásaival.

A magyar gazdaság 2012. I. félévi⁵ tényleges teljesítménye – a KSH adatok alapján – 1%-os csökkenést mutat az előző év azonos időszakához képest. A GDP mérséklődését a külpiaci tényezők gyengülése (export: 2%, import: -0,1%) és a beruházások drasztikus csökkenése (-5,5%) determinálta. A háztartások tényleges fogyasztása 1,2%-kal, a fogyasztási kiadások 0,3%-kal, a közösségi fogyasztás – az I. negyedévi enyhe javulás után – 1%-kal mérséklődött. A lakossági fogyasztás csökkenésében az infláció számítottat (4,2%) meghaladó gyorsulása (5,8%), a reálkeresetek csökkenése (családi adókedvezmény nélkül: -3,6%), valamint a devizahitelek végtörlesztéséből adódó forráskivonás egyaránt szerepet játszott. **A gazdasági mutatók kedvezőtlen elmozdulása egyes adóbevételek (pl. tao, eva, szja) mérséklődését és egyes kiadások (pl. kamat) növekedését vonta maga után. Ez főként az első negyedévben éreztette hatását, de az államháztartás első kilenc havi pénzforgalmi folyamataiban is nyomon követhető.** Az árfolyam múlt év végi drasztikus zuhanását a költségvetési törvényjavaslatban néhány intézkedés (kamatkockázati tartalék duplájára emelése, további jövedéki adóemelés,

⁵ Az I-IX. havi KSH tényadatok még nem állnak rendelkezésre.

Országvédelmi Alap szeptember 30-ig történő zárolása) ellensúlyozta, ami hozzájárult az idei év kockázatainak mérséklődéséhez.

Bár a 2012. évi költségvetés jelentős, korábbi éveket meghaladó mértékű, összesen 360 Mrd Ft összegű tartalékot tartalmazott – amelyből a 170 Mrd Ft összegű Országvédelmi Alap a bizonytalan gazdasági környezet okozta kockázatok mérséklését szolgálja – az év eleji számítottnál lényegesen kedvezőtlenebb gazdasági és költségvetési folyamatok miatt a Kormány további intézkedések megtételét tartotta a szükségesnek a hiánycél tartása érdekében.

Az Országvédelmi Alap a bizonytalan gazdasági környezet okozta kockázatok mérséklését szolgálja, azonban 2012. szeptember 30-át megelőzően a tartalék felhasználása nem lehetséges, így a tartalékból felhasználás a III. negyedév végéig nem történt. (A rendkívüli kormányzati intézkedések tartaléka, valamint a céltartalék terhére történtek átcsoportosítások, kifizetések, azonban ezen tartalékok felhasználása nem kötődik közvetlenül a gazdasági helyzet alakulásához. További tartalékot jelent a kamatkiadások túllépése esetén a költségvetésbe épített kamatkockázati tartalék, amelyből felhasználás a jogszabályi korlátozás miatt nem történt szeptember 30-ig.)

A Kormány a 2012. évre vonatkozóan a Széll Kálmán Terv 2.0 és a 2012. áprilisi Konvergencia Program keretében 155 Mrd Ft egyensúlyjavító intézkedésről döntött. A makrogazdasági pályából – a Széll Kálmán Terv 2.0 kiigazító intézkedései nélkül – jelentős kockázat adódott volna az államháztartási hiánycél teljesülése szempontjából (bevételi elmaradás és kiadási oldali túllépés). Októberben szintén több intézkedésről (döntően zárolásokról) döntött a Kormány.

Az októberi EDP jelentésben foglaltakkal összhangban a Kormány – amellet, hogy módosította a GDP arányos ESA⁹⁵ szerinti hiánycélt (2,5%-ról 2,7%-ra), – újabb, az egyenleg tartását biztosító intézkedésekről döntött az 1428/2012. (X. 8.) határozatában. 12 fejezetnél 48,8 Mrd Ft zárolására került sor, amelyen túl a Kormány további zárolásokat határozott el a Rendkívüli kormányzati intézkedések tartalékát (20,0 Mrd Ft), a PPP konstrukcióban létrehozott beruházásokra fordítandó kiadásokat (3,1 Mrd Ft), az EU Önerő Alapot (20,0 Mrd Ft), valamint az állami vagyonnal és a Nemzeti Földalappal kapcsolatos kiadásokat (5,0 Mrd Ft) illetően. A Nemzeti Foglalkoztatási Alap, a Nemzeti Kulturális Alap, valamint a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap esetében egyenlegjavító intézkedések megtételéről határozott 19,5 Mrd Ft összegben. Az egyenlegjavító intézkedésekből származó megtakarítások további részletezésére az elemzés készítésekor nem állt rendelkezésre információ. További egyensúlyjavító intézkedést jelent a dohánygyártmányoknál a jövedéki adó emelésének december 1-jére való előrehozása (2 Mrd Ft), valamint az innovációs járulék szabályainak változása (15 Mrd Ft).

2.2 A központi alrendszer hiánya

Az államháztartás központi alrendszerének pénzforgalmi hiánya az előirányzathoz viszonyított időarányos értéket – az év korábbi időszakához hasonlóan – 2012. szeptember végén is meghaladja. A 2012. III. negyedév végi pénzforgalmi hiány 545,8 Mrd Ft, a 2012. évre tervezett hiány 94,7%-a volt, ami továbbra is fokozott kockázatot jelent a tervezett egyenlegcél betartása szempontjából. A hiány hó végi értékei az első félévhez hasonlóan ingadoztak a III. negyedévben is (437,5-559,5 Mrd Ft), és bár a hiány tendenciájában növekvő, a szeptember végi hiány a féléves hiányt (517,7 Mrd Ft) kismértékben haladja meg.

Az időarányosan magasabb hiányt az okozta, hogy bár mind a központi költségvetési bevételek, mind a kiadások elmaradtak a tervezetthez képest, azonban a bevételeknél az elmaradás az időarányostól nagyobb volt, mivel az előirányzott bevételek 68,7%-a, a kiadá-

sok 70,9%-a teljesült a III. negyedév végéig. (A központi alrendszer főbb bevételi és kiadási adatait a 2. sz. táblázat tartalmazza.)

A legfőbb kockázati elem továbbra is a központi költségvetés, mivel hiánya 628,9 Mrd Ft volt szeptember végén, amely meghaladja a teljes évre tervezett hiányt (105,9%). Ezt a hiányt az elkülönített állami pénzalapok folyamatosan növekvő többlete (101,8 Mrd Ft) – ami a teljes évre előirányzottat jelentősen meghaladja (192,1%) – sem tudta érdemben ellensúlyozni. A társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak szeptember végi hiánya (18,7 Mrd Ft) lényegesen elmarad a tervezett hiánytól, mivel annak 53%-a. A kiadások vonatkozásában az időarányos teljesítés alapján az előirányzat túlteljesülése nem valószínűsíthető. Kockázatot hordoz azonban, hogy 2012. év hátralévő részében a Nyugdíjbiztosítási Alap hiányát mintegy 40 Mrd Ft-tal emeli a novemberre tervezett nyugdíjkiigazítás.

A központi költségvetés esetében a bevételek időarányostól való elmaradását elsősorban a gazdálkodó szervezetek (az éves előirányzat 45,5%-a folyt be szeptember végéig), valamint a lakosság befizetései (70,8%) tervezetthez képest alacsonyabb mértéke okozta. A különadók tekintetében az időarányosnál szintén alacsonyabb a teljesülés (a pénzügyi szervezeteknél 21,5%-os, amely esetben a végtörlesztéshez kapcsolódó veszteségelszámolás is szerepet játszik, az energiaellátóknál az előirányzathoz képest a kifizetés történt csak). Jelentősebb elmaradás figyelhető meg a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok saját bevételeinél (48,4%-os teljesülés).

A központi költségvetési kiadásokon belül a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásainak⁶ elmaradása kisebb mértékű a bevételi elmaradáshoz képest (56,7% az előirányzat arányában). További kockázatos elemet képez a kamatkidadások mértéke, az egyedi és normatív támogatások, a fogyasztói árkiegészítés háromnegyed éves teljesülése.

A korábbi tapasztalatok alapján az utolsó negyedévben várható az államháztartási bevételek és kiadások közötti olló záródása, amelynek azonban továbbra is feltétele a Konvergencia Programban, a Széll Kálmán tervekben, illetve az októberi EDP jelentésben jelzett intézkedések végrehajtása, valamint az, hogy az Országvédelmi Alap terhére ne történjen kifizetés.

2.3 A központi alrendszer adóssága

2012 szeptemberében, a harmadik negyedév végén a központi költségvetés (egyben a központi alrendszer) bruttó adóssága a 2011. év végi 20 955,5 Mrd Ft-ról 20 653,9 Mrd Ft-ra csökkent, amely az előző év végi állomány 98,5%-a. (A központi alrendszer adósságának az alakulását a 3. sz. táblázat tartalmazza.)

A változás hátterében elsősorban az áll, hogy a forint árfolyam erősödése következtében az euróban denominált devizaadósság értéke nagymértékben csökkenni kezdett már a második negyedév során (a 2011. év végi euró árfolyam 311,13 Ft/euró volt, ami 2012. félévre 288,22 Ft/euróra csökkent). A deviza adósság Ft-értékének pozitív változása a harmadik negyedévben is folytatódott: 2012 szeptemberében a devizaadósság a 2012. júniusi 8934,7 Mrd Ft-ról 8457,9 Mrd Ft-ra, 5,3%-kal csökkent. A devizaadósság forintban kifejezett értékének alakulását a III. negyedévben egyrészt az árfolyam-csökkenés, másrészt a devizaadósság nominális állományának csökkenése (a törlesztések új hitelfelvételeket, kötvénykibocsátásokat meghaladó mértéke) befolyásolta. (Az árfolyam a III. ne-

⁶ Ezen előirányzatokon jelennek meg a május 1-jétől központi költségvetési szervként működő megyei önkormányzati intézmények kiadásai is

gyedév végére 283,71 Ft/euróra csökkent, ami a félév végi értékhez képest 1,6%-os csökkenésnek felel meg.) A 2011. év végi devizaadósság állományához képest – 9 hónap alatt – összességében 16,8%-os a változás, amelyből a két leginkább meghatározó tényező az árfolyamhatás (889,4 Mrd Ft), valamint a devizahitelek állományának csökkenése (710,5 Mrd Ft).

A központi alrendszer devizaadósságának csökkenését ellensúlyozta a forint adósság növekedése, amely a harmadik negyedévben (2012 júniusához képest) 650,5 Mrd Ft-tal nőtt, összességében pedig a 2011. év végi állományhoz képest 1437,4 Mrd Ft-os (12,9%-os) növekedése következett be. 2012 szeptemberéig az ÁKK Zrt. éven túli nettó állampapír-kibocsátása 512 Mrd Ft-tal haladta meg a decemberi terveket (a lakossági állampapírok nettó értékesítése mintegy 134 Mrd Ft-tal haladja meg a júliusi időarányos tervet)⁷.

2012 szeptemberében a központi költségvetés bruttó adósságának 42,9%-a devizában, míg 57,1%-a Ft-ban áll fenn.

2.4 **A központi költségvetés közvetlen bevételei**

A kormányzati intézkedések eredményeként a 2010-2011. évek közötti arányeltolódás az adóstruktúrában a jövedelem típusú adók felől a fogyasztáshoz kapcsolt adók irányába 2012. évben tovább folytatódott (személyi jövedelemadózásban az átlagosnál alacsonyabb jövedelemmel rendelkezőknél a fél-szuperbruttó kivezetése, a normál áfa kulcs emelése, a jövedéki adótételek többszöri emelése, a távközlési adó év közepétől történő bevezetése).

A központi költségvetés bevételi főösszege 2012. első háromnegyed évében a 2011. évinél (70,9%) alacsonyabb (68,7%) teljesülést mutat a módosított előirányzathoz viszonyítva. Az alacsonyabb teljesítésben a számítottnál kedvezőtlenebb makrogazdasági folyamatok játszhattak meghatározó szerepet, amelynek következtében főként a jövedelem típusú adóbevételek (tao, eva, szja) maradtak el az előirányzattól (A központi költségvetés közvetlen adóbevételeinek részletes adatait a 4. sz. táblázat tartalmazza.)

Az év első kilenc hónapjában a **gazdálkodó szervezetek befizetései összességében csak 45,5%-os teljesítést mutattak az előirányzathoz képest a tavalyi közel 60%-os teljesüléssel szemben.** Ez egyrészt a növekedési várakozásokhoz képest csökkenő GDP ütemmel, másrészt az adómódosítások (játékadó és eva emelés, pénzügyi szervezetek különadó kedvezménye) **kedvezőtlen bevételi hatásaival függ össze.** Az előirányzathoz viszonyított teljesítés aránya a jelentősebb adónemeknél (társasági adó, egyszerűsített vállalkozói adó, játékadó, pénzügyi szervezeteket terhelő különadó, egyéb központosított bevételek) rendre elmarad a tavalyitól. Ezen adónemek teljesülése már az első félévben is elmaradást, kockázatot mutatott.

A **társasági adó (tao) 2012. évi bevételi előirányzatának (356,2 Mrd Ft) teljesülési aránya (41,3%) lényegesen elmarad a 2011. év azonos időszakai időarányos teljesítéstől (48,8%).**

A 2012. év első félévében a társasági adóalanyok még a 2010. évi teljesítményük szerint fizetik az adóelőleget, a második félévtől kezdődően azonban már a 2011. évi eredményük alapján. **A társasági adó éven belüli pénzforgalmi lefutása érzékeny arra, hogy a naptári évvel azonos üzleti évet alkalmazó adóalanyok a május 31-éig benyújtott, 2011. évről szóló bevallásuk alapján mekkora adóelőleget fizetnek az év második felében, illetve az előző évi decemberi adófeltöltés nyomán mekkora összegű adót igényelnek**

⁷ Forrás: ÁKK Zrt.: Finanszírozási terv 2012 szeptember, szöveges indoklás

vissza. Bár az éves társasági adó bevétel jelentős része csak december hónapban folyik be a költségvetésbe, ezért az adónem előirányzatának teljesíthetősége az utolsó pillanatig bizonytalan.

Mivel a 2011. évi eredmény alapján történt befizetések tekintetében sem következett be kedvező fordulat, **2012. év második felétől az éves előirányzat teljesítésében jelentősebb elmaradás tapasztalható**, az első kilenc havi teljesítés alapján év végére 25-27 Mrd Ft alulteljesülés valószínűsíthető, amit esetleg mérsékelhet a veszteség elhatárolás szabályozásának változásából (veszteség elhatárolásának maximalizálásából) adódó – korábbi évekhez képest decemberben jelentkező – többlet. Ezen intézkedés tényleges idej hatása azonban csak a december végi adófeltöltés során válik ismertté, de várhatóan mérsékli a kockázatokat.

Az **egyszerűsített vállalkozói adó (eva)** 2012. évi első háromnegyed éves időarányos teljesülése 73,7 Mrd Ft, amely az adónem 2012. évi költségvetési előirányzatának közel 1/3-át teszi ki. Bár a negyedéves adófeltöltés októberben történik, az első kilenc havi teljesítés az előirányzathoz képest jelentősen elmarad a 2011. évi 50%-os teljesülési aránytól.

Az adónem 2012. évi várható bevételeit befolyásolja, hogy 2012. január 1-től 30%-ról 37%-ra emelkedett az adónem adókulcsa, ezzel párhuzamosan az adónem alanyai által egy naptári évben maximálisan elszámolható bevétel 25 M Ft-ról 30 M Ft-ra nőtt. Az adókulcsemelés ellenére a bevétel 13 Mrd Ft-tal kevesebb, amiben a gazdasági visszaesés mellett az adóalanyok számának visszaesés játszott meghatározó szerepet. Ezt a feltételezést támasztja alá a NAV 2012. évi eva adóalany statisztikája, ami az eva alanyok mintegy 15 ezer fős csökkenését mutatta ki a 2012. év elejétől. Mivel az időarányos teljesítés alapján ez a hatás az év második felétől már nem erősödött, **az éves előirányzathoz képest – az ÁSZ első félévi értékelésében szereplő 50-60 Mrd Ft-ra becsült – elmaradás év végére 38-40 Mrd Ft-ra mérséklődhet.** (1. sz. ábra)

A **bányajáradék** 2011. évi teljesítésénél (111,5 Mrd Ft) alacsonyabb 2012. évi előirányzat (94,0 Mrd Ft) az első kilenc hónapban már 88,4%-ban teljesült, szemben a tavalyi I-IX. havi 73,2%-os teljesítési aránnyal. Ennek megfelelően a bányajáradékból származó bevétel – az ÁSZ félévi értékelésével megegyezően – a **2012. évi előirányzatnál 14-15 Mrd Ft-tal magasabb lehet.**

A **játékadóból** befolyt 2012. háromnegyed évi bevétel (44,4 Mrd Ft) az éves előirányzatnak mindössze 56,7%-át teszi ki. Ez jelentős elmaradást mutat a 2011. év azonos időszakának 72,7%-os teljesülésétől. Ez egyrészt a **pénznyerő automatákra vonatkozó** 2012. évi jelentős mértékben megemelt adótételekkel függ össze, melynek következtében az üzemeltetők tömegesen visszaadták az automatákat. Így az adó alapja számottevően csökkent. Az **online szerencsejátékok** esetén elsősorban az adó külföldi játékszervezőktől történő behajtása jelent nehézséget. A játékadó mértékek növelésével párhuzamosan megemelt 78,4 Mrd Ft-os 2012. évi bevételi **előirányzat teljesülése továbbra is kockázatos.** Az Országgyűlés rendkívüli sürgősséggel fogadta el (2012. október 9-i kihirdetéssel, illetve hatályba léptetéssel) a szerencsejáték szervezéséről szóló törvény módosítását a pénznyerő automaták játékkeretekben való megszüntetéséről (2012. évi CXLIV. törvény). Az intézkedés egy havi bevételkiesést jelent (2 Mrd Ft). A szabályozás változása és az első kilenc havi tényadatok alapján mintegy **20-22 Mrd Ft-os kockázat adódik** az előirányzathoz képest az év végére.

A **cégautó-adóból** származó befizetés az év első kilenc hónapjában mindössze 51,1%-os teljesülést mutat az előirányzathoz képest, míg az előző év azonos időszakában az éves adóbevétel 74,9%-a folyt be. A 2012. évtől a szabályozás változott, a gépkocsik adóztatása a jármű korának és a motor teljesítményének függvényében történik. Az alulteljesülésben szerepet játszhatott, hogy az év első negyedévében még a 2011. évi szabályok alap-

ján, alacsonyabb adómértékkel történetek a befizetések, amit az év hátralévő részében a magasabb adótétellel sem sikerült kikorrigálni. A 2012. év első háromnegyedében befolyt bevétel alapján **10-11 Mrd Ft elmaradás várható az adónemből** az év végére.

A **pénzügyi szervezetek különadója** adónemből a 2012. első háromnegyed évében 40,2 Mrd Ft bevétel realizálódott, ami az éves bevételi tervszám mindössze 21,5%-át teszi ki. Az éves előirányzat **teljesülését már az első félévi értékeléskor magas kockázatúnak minősítette az ÁSZ.**

A tervektől való elmaradás – a 2012. évi költségvetési törvény elfogadását követően – az ez év elejétől életbe lépő **törvényi változás következménye.** A Kormány és a Bankszövetség között létrejött megállapodás értelmében a kereskedelmi bankok lehetőséget kaptak arra, hogy a devizahitelesek végtörlesztéséből, valamint a 90 napon túli késedelemmel rendelkezők hitelkonverziójából adódó veszteségük 30%-át a 2011. évben bevallott különadóból leírják. A törvényi változásból eredő 2012. évi adó-visszatérítések miatt – az első kilenc havi tényadatok alapján, az első félévi elemzésben jelzett 125-140 Mrd Ft-hoz képest mérsékeltebb, de még mindig jelentős –, **100 Mrd Ft körüli adóbevétel kiesés adódhat.**

Általános forgalmi adóból (áfa) 2012. I-IX hónapjában 2103,5 Mrd Ft bevétele származott a költségvetésnek, amely a 95 Mrd Ft-tal megemelt, **módosított előirányzat 74,7%-os teljesítésének felel meg.** A korábbi évek átlagában az I. háromnegyedévi pénzforgalmi áfa teljesítés 73,2% körül volt, míg a 2011. évben 79,4%-os volt a teljesítési arány (az év végi EU bírósági ítélet alapján végrehajtott mintegy 200 Mrd Ft kiutalás miatt). A korábbi éveknél kedvezőbb teljesítést magyarázza a 2012. február 1-jétől életbe lépett **szigorítás,** amely az **áfa visszautalások határnapját a korábbi 30, illetve 45-ről 75 napra emelte** a pénzügyileg nem rendezett beszerzések esetében. Ennek egyszeri pénzforgalmi egyenlegjavító hatása a havi bevallók esetében április, a negyedéves bevallók körénél június hónapban jelentkezett. Az intézkedés **mintegy 100 Mrd Ft-os egyszeri pénzforgalmi egyenlegjavulást eredményezett.** Lényegében ennek átvezetése történt meg az előirányzat módosítás során.

Az áfa bevételeket érintő további jogszabályváltozás, hogy 2012. július 1-jétől – elsősorban **az áfa alanyok közötti gabonakereskedelemre – kiterjesztésre kerül az ún. fordított adózás.**⁸ Ez a konstrukció alkalmas a fiktív számlázás és a jogosulatlan áfa visszaigénylések visszaszorítására, egyúttal likviditási előnyt biztosít az értékesítési lánc közbülső, adóalany tagjainak azzal, hogy nem kell az áfa összegét finanszírozniuk. Ezzel párhuzamosan azonban a **költségvetés számára** a fordított adózás kiterjesztése **egyszeri pénzforgalmi kieséssel jár a bevezetés évében,** hiszen nem telik el 30, 45, illetve 75 nap az áfa megfizetése és kiutalása között. **Ennek ellenére a Széll Kálmán Terv 2.0 szerint az NGM már 2012-ben 10 Mrd Ft áfa bevétel növekedést vár az intézkedéstől.** Ez implicit módon igen jelentős, 15-20 Mrd Ft áfa többletet feltételez fél év alatt a gabonakereskedelem „kifehéredéséből”, amely az egyszeri pénzforgalmi kiesést ellensúlyozná. E többletbevétel teljesülésének a kockázata magas, amelyet már a félévről szóló elemzésünkben is jeleztünk. A fordított adózás hulladékkereskedelemben való 2006. évi bevezetésekor is az első évben pénzforgalmi áfa kiesés jelentkezett, a piac „tisztulása” következtében az áfa egyenleg javulása csak a későbbi években volt megfigyelhető.

Feltehetően ezen okok is szerepet játszottak abban, hogy az áfa bevételek növekedési üteme a második félévtől veszített lendületéből. A befizetések a gazdaság lassulása miatt is mérséklődnek, a kiutalásokban viszont a magasabb adókulcs hatása a szabályozás vál-

⁸ Ennek lényege, hogy az adóalany vevő az, aki az áfát egyszerre felszámítja és levonja, míg az eladó áfa nélkül számláz.

tozása következtében később jelentkezik. A NAV tájékoztatása szerint az október havi kiutalások a 75 napos kiutalási szabály miatt a korábbi hónapoknál magasabbak lehetnek. A NAV csekély mértékű alulteljesülést prognosztizál a 2012. év végére. Az évközi intézkedésből adódóan ugyanakkor az **áfa bevétel eredményszemléletben kisebb lesz, mint pénzforgalmi szemléletben.** Így az első félévi jelentésben szereplő, a hiánycél megvalósítását veszélyeztető **kockázatok eredményszemléletben továbbra is fennállnak.**

A **jövedéki adóbevételek** 2012. első háromnegyed évében az éves előirányzat (913,9 Mrd Ft) 75,6%-ában teljesültek, ami **lényegesen kedvezőbb a bázis időszak 70,6%-os teljesítési arányánál.** A termékkört tekintve a 2011. évhez viszonyított jövedéki adóbevétel **növekmény túlnyomórészt a dohánygyártmányoknál jelentkezett,** amely részben a július 1-jei adóemelést megelőző készletfelhalmozásból is adódik. Az üzemanyagok és az egyéb termékek (alkoholok) esetében az adóbevétel bázishoz viszonyított stagnálása vagy enyhe csökkenése volt megfigyelhető. A július 1-jei adóemelés II. félévet érintő hatásából, az év közepét jellemző készlet felhalmozódásból, valamint a 2013. januári adóemelés decemberi előrehozatalából adódóan **a jövedéki adó előirányzat 15-20 Mrd Ft-tal túlteljesülhet.**

A Kormány még ez évre vonatkozóan – a Széll Kálmán Terv 2.0 és a 2012. áprilisi Konvergencia Program keretében – 155 Mrd Ft egyensúlyjavító intézkedésről döntött, amelynek keretében **távközlési adó** címén 30 Mrd Ft többletbevételt irányzott elő még ez évre. A távközlési adóról szóló 2012. évi LVI. törvény parlamenti jóváhagyását, elfogadását követően, július 1-i bevezetés mellett, ez évre a tervezett adóbevétel 19 Mrd Ft-ra módosult. Az adónemből – a szabályozásnak megfelelően – 2 hónap csúszással, először szeptemberben 3 Mrd Ft-os bevétele keletkezett a költségvetésnek. Bár egy havi bevétel alapján csak jelentős bizonytalanságok mellett ítéhető meg az éves várható, a mechanikus számítások alapján év végére pénzforgalomban 12 Mrd Ft, eredményszemléletben 18 Mrd Ft bevétel várható, ami teljes egészében többletként jelentkezik a 2012. évi költségvetésben. Kockázatot jelent ugyanakkor, hogy az EU vizsgálja a távközlési adó uniós jogszabályokkal való összhangját (az uniós jog szerint a távközlésre csak olyan adó vetethető ki, ami az ágazatba visszaforgatásra kerül).

A **személyi jövedelemadó** (szja) 2012. évi első kilenc havi teljesülése 1111,6 Mrd Ft, amely az adónem 2012. évi költségvetési előirányzatának 70,6%-át teszi ki a tavalyi 74%-kal szemben. Az **előirányzat teljesíthetőségét** az ÁSZ már az első félévi értékelés során is **magas kockázatúnak ítélte.**

A személyi jövedelemadónál a 2012. év elejétől életbe lépett két legjelentősebb törvényi változás, hogy elkezdődött az ún. „fél szuperbruttó” rendszer két lépésben történő kivezetése (2,4 M Ft éves jövedelemhatárig már nem kell a munkaáltatói TB kulccsal bruttosítani a jövedelmeket) és megszüntették az adójóváírás intézményét. Az intézkedések következtében bizonyos jövedelmi kategóriákban további intézkedésekre volt szükség a nettó jövedelmek szinten tartása érdekében (közsférában bérkompenzáció, üzleti sférában a szükséges bruttó béremelések terheinek állami forrásokból történő segítése).

Az előirányzattól történő elmaradás a magánszemélyhez nem köthető jövedelmek adóztatásának vártnál gyengébb teljesülésére (pl.: természetbeni juttatás), a megszűnő adójóváírás 2012. évre áthúzódó hatásainak alulbecslésére, valamint a tervezetthez képest kisebb jövedelemkiáramlás nagyobb arányú adókedvezményeinek érvényesítésére vezethető vissza. A NAV szerint az időarányos teljesítés nem javult – az első félévi ÁSZ értékelésben jelzethez (40-50 Mrd Ft) képest némileg nagyobb – **éves szinten 55 Mrd Ft körüli elmaradás valószínűsíthető** a költségvetési előirányzathoz képest. A 2012. év hátralévő részében pozitív és negatív irányú kockázatok egyaránt érvényesülhetnek. A versenyszféra nem rendszeres jövedelmeinek (jutalom, prémium) év végére jellemző gyorsulása, va-

lamint a közszférában az egészségügyi dolgozók őszi béremelése az szja bevételekre kedvezően hat, míg a szezonális jellegű munkákból adódó jövedelemkiáramlás csökkenése a kockázatokat növelheti. (1. sz. ábra)

Az **illetékbefizetések** 2012. évi első kilenc havi teljesülése 74 Mrd Ft-ra tehető, amely az adónem 2012. évi költségvetési előirányzatának 72,2%-át teszi ki az elmúlt év 73,9%-os teljesülési arányával szemben. Az ÁSZ már az első félévi értékelés során **az előirányzat teljesíthetőségét kockázatosnak tartotta.**

Az illetékbevételek elmaradásában közrejátszhatott, hogy a múlt év végi végtörlesztéssel összefüggő I. negyedévi ingatlan-eladási boom már lezajlott, az ingatlanpiac további élénkülése még várat magára, és az illetékek részben halasztottan kerülnek megfizetésre. Az illetékbevételeken belül domináló vagyónátruházási illetékbevételek felfutására – az ingatlan piac recessziója miatt – ez évben nincs esély.

A 2012. évi illetékbevételeket érintő fontosabb törvényi változás, hogy január 1-jétől újraszabályozták a gépjárművek vagyonszerzési illetékének számítási módját és mértékét. A változó illeték mérték miatt a 2012. évi tervezés során 6,5 Mrd Ft többletbevétellel számoltak. Szintén 2012. január 1-jétől változott a beszedett illeték bevételek központi költségvetés és helyi önkormányzatok közötti megosztása, melynek eredményeképpen a beszedett illeték korábbi éveknél nagyobb hányada marad a központi költségvetésben.

Összességében az illetékbevételekből az időarányos teljesítés alapján, **éves szinten** – az első félévi értékelésnek megfelelő – **0-5 Mrd Ft elmaradás valószínűsíthető** a költségvetési előirányzathoz képest.

2.5 **A központi költségvetés közvetlen kiadásai**

A központi költségvetés közvetlen kiadásai (5. sz. táblázat) összességében alulteljesültek az időarányos mértékhez képest. A közvetlen kiadások meghatározó hányadának előirányzata módosítás nélkül túlteljesülhet. Az egyedi és normatív támogatások esetében a vasúti helyközi közösségi közlekedést érintő közszolgáltatási szerződések körében korábban elmaradt költségtérítések idei folyósítása miatt az I. félévben magasabb volt a teljesítés az időarányosnál. Az NGM korábbi tájékoztatása szerint a II. félévben a kiadások nem haladják meg a még rendelkezésre álló előirányzat mértékét. A túlteljesülés azonban fennáll az I-IX. hóban is. Amennyiben a kifizetések az év hátralévő részében is az eddigi ütemben folynak, akkor az év végére 15,0–16,0 Mrd Ft-tal haladhatja meg a teljesítés az előirányzatot.

A **Fogyasztói árkiegészítés**⁹ kifizetései 2012. első háromnegyed évében (77%) meghaladják ugyan az időarányos mértéket (75%), de az áprilistól hatályos kedvezményszűkítés¹⁰ hatása a második félévtől jobban érvényesül, a korábbi havi 8-9 Mrd Ft-os kifizetés-

⁹ 2012. július 1-jétől szociálpolitikai menetdíj támogatás a költségvetési fejezeti cím változatlanul hagyása mellett.

¹⁰ A személyszállítási szolgáltatásokról szóló, 2012. július 1-jétől hatályos 2012. évi XLI. törvény hatályon kívül helyezte a fogyasztói árkiegészítésről szóló 2003. évi LXXXVII. törvényt, amelynek eredményeként megszűnt a fogyasztói árkiegészítés, helyette szociálpolitikai menetdíj-támogatás kerül megállapításra. A szociálpolitikai menetdíj-támogatás szabályait a Kormány rendeletben köteles szabályozni, a támogatás forrása 2012-ben a fogyasztói árkiegészítés jogcím.

sek 6-7 Mrd Ft-ra mérséklődtek. Amennyiben a kifizetések a második félévi ütemnek megfelelően folytatódnak, úgy **év végére** – az első félévi értékelésben szereplő 5-8 Mrd Ft-os – **kockázat 2 Mrd Ft alá csökkenhet.**

A korábbiakban a **lakástámogatások** vonatkozásában esetleges túlteljesülés volt valószínűsíthető a devizahitelek megsegítésére bevezetett árfolyamgát, illetve a késelemben esett lakossági devizahitelek hitelátvállalásához kapcsolódó kamattámogatás miatt. Ezen várakozás azonban nem igazolódtott be. Az előirányzat felhasználása ugyan nem időarányosan történik, hanem a támogatások igénybevétele szerint, de a féléves és az I-IX. havi teljesítési adatok egyaránt elmaradnak az előirányzattól.

A családi támogatásokat, a jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatásokat, térítéseket 2012-ben a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap tartalmazza. Az I-IX. havi teljesítés (618,4 Mrd Ft) az időarányosnál 2,5%-kal alacsonyabb. Azonos ütemű felhasználást valószínűsítve az I-XII. havi teljesítés mintegy 28 Mrd Ft-os alulteljesítést eredményezhet.

A Családi támogatások (73,8%), a korhatár alatti ellátások (70%) és a Jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatások esetében (70%) esetében a tervezetthez képest alacsonyabb létszám az oka az időarányos teljesülés elmaradásának. A Különböző jogcímen adott térítésekhez kapcsolódó I-IX. havi kifizetések összege 21,8 Mrd Ft-ot tett ki, ami a 2012. évi eredeti előirányzat (24,9 Mrd Ft) 87,5%-a.

A **kezességérvényesítés** jelentős túlteljesítést mutat az időarányoshoz képest. A felhasználás – annak sajátosságából adódóan – nem időarányosan történik, hanem a kezességgel biztosított hitel meg nem fizetésekor esedékes.

A központi költségvetés tartalékainak 2012. évi előirányzata 360,0 Mrd Ft, amelyen belül az **Országvédelmi Alap** összege 170,0 Mrd Ft (a világgazdaságban zajló folyamatok miatti kockázatok kivédése céljából), amelyből kifizetés szeptember 30-ig nem lehetséges. A **rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalék** előirányzatát (100,0 Mrd Ft) a korábbi általános tartalék helyett hozták létre. A Kormány a tartalék terhére 2012. szeptember végéig 52,0 Mrd Ft felhasználásáról (átcsoportosításáról) döntött. Az éves keret 48%-a 2012. szeptember 30-án még rendelkezésre állt. A 2012. évi háromnegyed évi felhasználás időarányossága azonban nem ítéhető meg, mivel a tartalék felhasználása az év során nem egyenletes. A 2012. évi költségvetési egyenleg tartását biztosító intézkedésekről szóló 1428/2012. (X. 8.) Korm. határozat 4. pontja értelmében a Kormány a XI. Miniszterelnökség fejezet 3. Rendkívüli kormányzati intézkedések kiadási előirányzat terhére 20,0 Mrd Ft zárolásáról döntött. A **céltartalék** előirányzatának összege 90,0 Mrd Ft, amely bérkompenzációra, egyéb kifizetésekre és a munkáltatók adórendszer átalakítása miatti támogatására szolgál. A céltartalékra történt kifizetések már az I. félév végén meghaladták a teljes éves előirányzatot. Szeptember 30-ig összesen 99,0 Mrd Ft kifizetése történt meg, ami az előirányzat 110%-a, 2012. hátralévő részében további kifizetések várhatók. A túlteljesítés, valamint az előirányzat módosítási kötelezettség nélküli túlteljesíthetősége az államháztartás központi alrendszere tervezett hiányának betartása szempontjából fokozott **kockázatot jelent.**

2.6 **Állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások**

Az **állami vagyonnal kapcsolatos bevételekből** 2012. III. negyedév végéig 68,1 Mrd Ft bevétel származott, ami a tervezett előirányzatot (50,4 Mrd Ft) meghaladja, annak 135,0%-át teszi ki. A bevételek jelentős része a III. negyedévben folyt be. (Félévig 29,7 Mrd Ft, míg a III. negyedévben összesen 38,4 Mrd Ft bevétel teljesült.) A túlteljesülés részben várható volt az MVM Zrt. és a MOL Zrt. részéről származó – a tervszámokhoz képest 11,6 Mrd Ft-tal magasabb – osztalékbevételek révén. Ezen túl a III. negyedév-

ben folyt be 19,9 Mrd Ft a frekvencia használati koncessziók értékesítéséből¹¹. A koncesszióból származó összeget várhatóan vissza kell fizetni a pályázónak. A pályázat során eljáró NMHH¹²-nak a bírósági döntés alapján határozatot kell hoznia a pályázati eredmény megsemmisítéséről, és a visszafizetési kötelezettség csak e határozat jogerőre emelkedését követően áll majd be. Az NGM tájékoztatása szerint nem zárható ki, hogy a három piaci pályázó egyike megtámadja az NMHH ezen határozatát, így annak jogerőre emelkedésének időpontja bizonytalanná válhat. Amennyiben a visszafizetés nem történik meg 2012. évben, úgy az összeg a 2012. év pénzforgalmi egyenlegét javítja.

A jelzett koncessziós díjbevétel nélkül a III. negyedév végéig 48,2 Mrd Ft bevétel teljesült, ami az éves előirányzat 95,5%-a, azaz az időarányosan így is magasabb.

Az **állami vagyonnal kapcsolatos kiadásokból** 2012. szeptemberig 91,8 Mrd Ft teljesült, ami időarányosan alulteljesülést (71,9%) jelent az előirányzathoz (127,6 Mrd Ft) képest. A III. negyedévben a fontosabb kiadások tőke-emelésekhez (NIF Zrt., volt Malév leánycégek), környezetvédelmi kifizetésekhez, illetve a Malév által a VEB részére adott garanciához kapcsolódtak. A háromnegyed éves kiadások a 2011. évi – MOL tulajdon szerzés nélküli – kiadások nagyságrendjének, szerkezetének megfelelőek. **A kedvező háromnegyed éves adatok ellenére az állami vagyonnal kapcsolatos kiadási előirányzat túlteljesülése várható** a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. által végrehajtott, 30,0 Mrd Ft összegű tervezett ingatlan-vásárlás, valamint a MÁV dolgozók 2,0 Mrd Ft összegű, tervezett pénzügyi ösztönzése miatt.

A 2012. évi központi költségvetésről szóló törvény 2012. július 24-től hatályos módosítása következtében az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások a bevételek tervezett meghaladó teljesítése esetén – a Kormány által jóváhagyott módon – túlléphető.

2.7 **A kamatkiadások és kamatbevételek alakulása**

A 2012. évi költségvetésről szóló törvény adatai alapján december 31-ére a központi alrendszer adósságához kapcsolódó bevételek tervezett értéke 59,9 Mrd Ft, az adósságszolgálatlaltal kapcsolatos kiadásokra előirányzott összeg pedig 1176,7 Mrd Ft. Ebből a kamatkiadások 1065,0 Mrd Ft-ot tesznek ki. A 2012. év végi tervezett nettó kamatkiadások értéke 1005,7 Mrd Ft.

Az adósságszolgálatlaltal kapcsolatos bevételek (kamatbevételek) az első 9 hónapban 102,4 Mrd Ft-ot értek el, amely az éves előirányzat 172,6%-a, míg a kamatkiadások 908,6 Mrd Ft-ot tesznek ki, az éves előirányzat 85,3%-át. Az ÁKK Zrt. előrejelzése szerint az év egészére a kamatkiadások összege várhatóan meghaladja a költségvetési törvényben tervezettet¹³. A kamatkiadások a 2012. szeptemberben aktualizált tervek szerint 1207,9 Mrd Ft-ban (a törvényi előirányzatot 13,4%-kal meghaladva) teljesülnek, míg a bevételek 120,5 Mrd Ft-ot érnek el (a törvényi előirányzat 201,2%-át).

A kamatkiadásokat a korábbi – akár több évvel korábban a portfólióba került – adósságelemek kamatfizetési jellemzői határozzák meg, az eltérés a tervezetthez képest eltérően alakuló kamatszintekből (pl. piaci kibocsátású állampapírok hozamának tervezetthez ké-

¹¹ A koncessziós díjbevétel az NMHH által a GSM 900 és 26 gigaherzes koncessziókra kiírt pályázatok bevételeiből származott.

¹² Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság

¹³ Az ÁKK Zrt. augusztusi tényadatokat tartalmazó finanszírozási terve szerint

pest eltérő alakulása a kockázati felárak mozgásához kapcsolódóan) és az árfolyamváltozásból adódik.

A nettó kamatkifizetések az eredetileg tervezett helyett várhatóan 1087,4 Mrd Ft-ra emelkednek, amely (a tervezettnél kedvezőbben alakuló bevételeknek köszönhetően) 8,1%-os növekedésnek felel meg.

A nettó kamatkifizetések várható túlteljesülése (81,7 Mrd Ft), amire a 98 Mrd Ft összegű kamatkockázati tartalék fedezetet nyújt.

2.8 Költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei és kiadásai

A központi kormányzat I-IX. havi előzetes mérlege tartalmazza a költségvetési törvény címrendje szerinti valamennyi fejezetet.

A 2012. évi eredeti saját bevételi előirányzat ezek vonatkozásában 2495,9 Mrd Ft, az I-IX. havi teljesítés 1690,9 Mrd Ft, azaz 67,7% (az előző évi azonos időszakban 70,3% volt).

A XIX. Uniós Fejlesztések fejezet nélkül számított bevételi előirányzatok vonatkozásában az eredeti előirányzat 1126,5 Mrd Ft, az I-IX. havi teljesítés 1095,2 Mrd Ft, 97,2%.

A bevételek esetében az alulteljesítés kockázata (azonos ütemű teljesülést feltételezve) az eredeti előirányzathoz képest 241,4 Mrd Ft. (Az UF fejezet nélkül számítva viszont bevételi túlteljesítés prognosztizálható, az eredeti előirányzathoz képest 333,8 Mrd Ft értékben.)

A költségvetési szervek bevételeinek teljesítése (943,8 Mrd Ft) az előirányzat (952,1 Mrd Ft) 99,1 %-a. Az intézmények vonatkozásában tehát a bevételi előirányzat 306,6 Mrd Ft-os túlteljesülése várható a 2012. év végéig. A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok vonatkozásában azonban a bevételek teljesítése (747,1 Mrd Ft) az előirányzat (1543,8 Mrd Ft) 48,4%-a, amiből – azonos ütemű teljesítést feltételezve – 547,0 Mrd Ft alulteljesítés várható.

Az I-IX. havi kiadások (költségvetési szervek, illetve a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok együttes) teljesítése 3516,6 Mrd Ft, az eredeti kiadási előirányzat (4883,0 Mrd Ft), 72,0%-a, a módosított előirányzat (4979,2 Mrd Ft) 70,6%-a. (Az előző évi azonos időszakban 71,4% volt). Az összességében 70,6%-os teljesítést (3516,6 Mrd Ft) a költségvetési szervek 2064,2 Mrd Ft összegű (módosított előirányzat 85,4%-a) és a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok 1452,4 Mrd Ft összegű (módosított előirányzat 56,7%-a) kiadásai jelentik.

A költségvetési szervek időarányost meghaladó teljesítésében jelentős szerepet játszanak az alábbi fejezetek: Közbeszerzési Hatóság (100,9%), Köztársasági Elnökség (127,4%), VM (113,4%), NGM (97,0%), NFM (87,5%) teljesítési adatai.

A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok alulteljesítésében az UF fejezet a meghatározó (46,4%).

A kiadási teljesítést torzíttja a fejezetek közötti pénzeszköz-átadás és a maradványfelhasználás, amelyek fejezetek közötti megoszlásáról az elemzés készítésekor még nem állt rendelkezésre információ. A fejezetek közötti előirányzat átadás a központi költségvetés egésze szempontjából tényleges bevétellel és kiadással nem jár. A maradvány felhasználás viszont növeli a tényleges kiadásokat, amit a költségvetési évben keletkező ma-

radványok többé-kevésbé kiegyensúlyoznak. Ennek tényleges mértéke azonban még bizonytalan.

Az Unió Fejlesztések fejezet nélküli időarányos teljesítés 2789,0 Mrd Ft, az eredeti kiadási előirányzat (3416,7 Mrd Ft) 81,6%-a, az aktuális előirányzathoz (4260,0 Mrd Ft) képest 65,5%.

A költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok – NGM által jelzett - várható éves teljesítése (5285,5 Mrd Ft) az eredeti előirányzat (4979,2 Mrd Ft) 106,2%-a. Az esetleges túlteljesülés az I-IX. havi adatok alapján kevéssé valószínűsíthető.

A költségvetési szervek kiadásainak teljesítése (2064,2 Mrd Ft) az előirányzat (2416,7 Mrd Ft) 85,4%-a. Az intézmények vonatkozásában tehát a kiadási előirányzat 335,5 Mrd Ft-os túlteljesülés kockázatát hordozza I-XII hónapban. A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok vonatkozásában azonban a kiadások teljesítése (1452,4 Mrd Ft) az előirányzat (2562,4 Mrd Ft) 56,7%-a, amiből – azonos ütemű teljesítést feltételezve – 625,9 Mrd Ft alulteljesítés várható. Összességében tehát a költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok vonatkozásában az alulteljesítés mértéke I-XII hónapban 290,4 Mrd Ft lehet.

A fejezeti kezelésű előirányzatok esetében azok felhasználása jellemzően nem időarányosan történik, hanem év végén, a 4. negyedévben jelentkezik nagyobb arányú kifizetés. A rendelkezésünkre álló teljesítési adatok alapján több fejezetnél valószínűsíthető a kifizetések év végi jelentkezése.

A fejezetek teljesítették a költségvetési hiánycél biztosítása érdekében megvalósítandó intézkedésekről szóló 1122/2012. (IV. 25.), illetve az azt módosító 1152/2012. (V. 16.) Korm. határozatokban előírt zárolási kötelezettségeket, összesen 32,4 Mrd Ft értékben. (Az alkotmányos fejezeteket nem érintették a takarékosági intézkedéseket előíró kormányhatározatok.) A zárolt összegek bázisba építése megtörtént.

A 2012. évi költségvetési egyenleg tartását biztosító intézkedésekről szóló 1428/2012. (X. 8.) Korm. Határozata 48,8 Mrd Ft-nyi további zárolási kötelezettséget ír elő a határozatban megjelölt fejezetek részére. Ezen zárolások végrehajtása folyamatban van. (Az 1428/2012. (X. 8.) Korm. határozatban foglalt intézkedések nemzetgazdasági miniszternek jóváhagyásra való bejelentés határideje október 10., a Kincstárnak való bejelentése 2012. október 15.)

2.9 **Az uniós elszámolások**

A 2012. évi hazai költségvetésben megjelenő EU támogatások tervezett összege 1527,7 Mrd Ft¹⁴, amely kiegészül 249,1 Mrd Ft központi költségvetési forrással.

A Magyar Államkincstár adatai alapján 2012. január-szeptember között a költségvetési fejezeteknek (szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok EU támogatása) 653,1 Mrd Ft bevétele keletkezett uniós forrásból. A támogatásokat az Európai Bizottság utófinanszírozásban bocsátja Magyarországra rendelkezésére, a benyújtott költségnyilatkozatok és kifizetési kérelmek jóváhagyását követően. Az előfinanszírozás a végső kedvezményezettek részére hazai (központi költségvetési) forrásból történik.

A 2012. évi Kvtv. alapján a 2012. évi EU-val kapcsolatos tételek központi költségvetési támogatásának 55,4%-át a XIX. Unió fejlesztések fejezetben megtervezett NSRK

¹⁴ Az uniós támogatások 39 813,2 M Ft összegű utólagos megtérülése nélkül.

(Új Magyarország Fejlesztési Terv/Új Széchenyi Terv) előirányzatok, 11%-át a Kohéziós Alap projektek, és 23,2%-át a XII. Vidékfejlesztési Minisztérium fejezet ÚMVP/Darányi Ignác Terv adja.

Az NSRK előirányzataira az NFÜ¹⁵ adatszolgáltatása alapján 2012. első kilenc hónapjában 1276,2 Mrd Ft kiadást teljesítettek, amely a 2744,5 Mrd Ft-os eredeti előirányzat 46,5%-a és a 3012,1 Mrd Ft-os módosított előirányzat 42%-a. A kifizetések elmaradása miatt az év utolsó negyedévében az NSRK esetében az első háromnegyed évben teljesített kifizetések 136%-át kell teljesíteni ahhoz, hogy a módosított kiadási előirányzat tartható legyen, amelynek nagy a kockázata. (A negyedik negyedévben 1735,9 Mrd Ft kifizetést kell ahhoz teljesíteni, hogy az NSRK OP-k¹⁶ kiadási előirányzata 3012,1 Mrd Ft-ra teljessülhessen.)

Az uniós társfinanszírozású programok kiadásai (és az ezekhez kapcsolódó uniós bevételek) a programozási periódus évei között nem egyenletesen oszlanak meg. A programozási periódus kezdetén, 2007-2008-ban a Programok előkészítő, pályázatadási, döntési, szerződéskötési szakaszban voltak, nem történt, illetve jellemzően alacsonyabb szintű volt a kifizetés, forrásfelhasználás. Megfelelő esetben a hétéves programozási időszak közepén, illetve második felében a teljesítések beindulásával magasabb a kifizetések és az uniótól érkező bevételek szintje is. Emellett az egyes programok esetében a projektek életciklusa nem egységes (egyfordulós, kétfordulós pályázatok, rövidebb-hosszabb életű projektek, pl. beszerzések, beruházások).

A 2007-2013-as programozási időszak vége felé közeledve egyre **növekvő kockázatot hordoz**, hogy az Európai Bizottság által 7 évre Magyarország számára biztosított kötelezettségvállalási kereteket forrásvesztés nélkül fel tudjuk használni. Az n+3, n+2 szabály alapján az Európai Bizottság automatikusan visszavonja a kötelezettségvállalásoknak azt a részét, amelyre a tagállam nem nyújtott be elfogadható kifizetési kérelmet a kötelezettségvállalás évét követő harmadik, illetve második év végéig. Következésképpen az egyes OP-k éves keretének megfelelő összeg legfeljebb az adott évet követő második évéig (2010-ig az azt követő harmadik évéig) hívható le, utána elveszik, így az adott évi kereteknek három, majd két évvel későbbi időpontban már kifizetésre kell kerülnie. A jóváhagyott pénzügyi keretek felhasználásának tervezésénél, – feltételezve az EU-s források 100%-os kihasználását – figyelembe kell venni az időközben lemorzsolódó pályázatokat, illetve az esetleges szabálytalanságok miatt az uniós támogatásból kizárt projektek következtében „felszabaduló” kereteket („túlállalás”). 2011-ben Magyarország nem veszített forrást. 2012. évben fennáll a forrásvesztés kockázata, különösen az ÁROP¹⁷, EKOP¹⁸, KEOP¹⁹, TÁMOP²⁰ programok vonatkozásában. A 2010-ben érvényes n+3, illetve az ettől az évtől alkalmazott n+2 szabály értelmében Magyarországnak 2013-ban kétéves (a 2010. és a 2011. évi) kötelezettségvállalási keretet kell felhasználnia, amelynek szintén vannak a forrásvesztéssel kapcsolatos kockázatai.

¹⁵ Nemzeti Fejlesztési Ügyökség

¹⁶ Operatív Program

¹⁷ Államreform Operatív Program

¹⁸ Elektronikus Közigazgatás Operatív Program

¹⁹ Környezet és Energia Operatív Program

²⁰ Társadalmi Megújulás Operatív Program

A **Kohéziós Alapból megvalósuló projektek** esetében a kiadások az év első kilenc hónapjában 5996,7 M Ft-ra teljesültek, amely 16,2%-os teljesítést jelent a 37,1 Mrd Ft összegű eredeti, és 12,2%-os teljesítést a módosított előirányzathoz képest.

Az **ÚMVP/Darányi Ignác Terv** 2007-2013-as időszakban rendelkezésre álló keretének lekötöttsége (kötelezettségvállalás) a Vidékfejlesztési Minisztérium adatszolgáltatása alapján a 2011. év végi 76,6%-ról 2012. augusztus 31-ig 86,2%-ra nőtt, mivel az I-II. tengely esetében összesen 14 új intézkedési jogcím került megnyitásra. Az ÚMVP IV. LEADER tengelynél 2012. augusztus végéig a kötelezettségvállalások a rendelkezésre álló 76,5 Mrd Ft-os (273,2 M EUR) keret 57,7%-át, 44,1 Mrd Ft-ot, míg a kifizetések a teljes keret 12,0%-át, 9,2 Mrd Ft-ot érték el. A kötelezettségvállalási keretek lekötöttsége a LEADER tengelynél a 2011. év végi adathoz képest 28%-kkal nőtt, a kifizetéseknél a növekedés 2,1%-os.

Magyarország hozzájárulása az EU költségvetéséhez a XLII. fejezetben „A költségvetés közvetlen bevételei és kiadásai” a 37. címen jelenik meg, melynek **2012. évre tervezett összege 264,3 Mrd Ft volt**. Az év első kilenc hónapjában teljesített **248,9 Mrd Ft-os befizetés az előirányzat 94,2%-át** jelenti, amely jelentősen meghaladja az időarányos értéket.

Magyarország 2012 májusáig a 2011. áprilisi konvergencia programban szereplő – relatíve optimista – makrogazdasági pálya alapján fizeti a tagdíjat (304 Mrd Ft/év). A 2012. évi költségvetési tervezés viszont az áprilisinál kedvezőtlenebb makrogazdasági feltételek alapján kalkulálta a tagdíjbefizetés előirányzatát (264 Mrd Ft). Minden évben április-május hónapokban történik a következő évi hozzájárulás összegének a megállapítása, illetve ezt követően évente akár többször is az adott évi befizetés korrekciója. Amíg az EU Parlament által elfogadásra nem kerül az új összeg, Magyarország a korábban megállapított magasabb összegű éves hozzájárulás alapján fizet. Az ÁSZ első félévi értékelésében – az NGM tájékoztatásának megfelelően – szeptemberi döntés szerepelt. Az EU Parlament azonban október 22-ére halasztotta a döntést. Tekintve, hogy a **2012. évi Konvergencia Program szerinti 248 Mrd Ft éves tagdíj befizetést már az I-IX hónapban teljesítette az ország**, és október-november hónapokban még a magasabb éves tagdíj alapján fizetünk (az októberi döntés átvezetése december hónapban történik) az NGM tájékoztatása szerint a túlfizetést még ez évben visszautalják. Amennyiben erre sor kerül 2012-ben, az pénzforgalomban 16 Mrd Ft megtakarítást jelentene. Ha a tagdíjbefizetés korrekciója – részben vagy egészben - jövőre halasztódna, akkor 40 Mrd Ft többletkiadás keletkezhetne (304-264= 40 Mrd Ft).

Az **uniós tagság alapján**²¹ a hazai költségvetést 2012. január-szeptember között 6895,4 M Ft **Vámbevételei költségmegtérítés**²² (nemzeti vámbevétel) illetve meg. A teljesítés a 2012. évi költségvetésről szóló törvényben jóváhagyott 8644,0 M Ft-os előirányzat 79,8%-a. **Cukorágazati hozzájárulás beszédési költségeinek megtérítése** alcímen a költségvetésbe ugyanebben az időszakban 201,1 M Ft folyt be, amely a 2012-re jóváhagyott előirányzat 115,8%-a. Az **Uniós támogatások utólagos megtérüléséből** a hazai költségvetésnek 8015,0 M Ft (a 39,8 Mrd Ft-os eredeti és a módosított előirányzat 20,1%-a) bevétele teljesült.

²¹ XLII. A költségvetés közvetlen bevételei és kiadásai fejezet 7. cím Egyéb uniós bevételek.

²² Az Unió költségvetési bevételeit képező, Magyarországon beszedett vámok 25%-a, amely a beszédési költségek fedezeteként a hazai költségvetést illeti.

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak egyenlege a 2012. év első kilenc hónapjában (18,7 Mrd Ft hiány) A hiány összege a Nyugdíjbiztosítási Alap 20,3 Mrd Ft összegű hiányából és az Egészségbiztosítási Alap 1,6 Mrd Ft-os többletéből adódik.

A bevételek alakulásában kiemelt szerepet játszanak az Egészségbiztosítási Alap magasabb szociális hozzájárulási adó- és járulékbevételei, mely összefügg az egyéni egészségbiztosítási járulék, valamint az egészségügyi szolgáltatási járulék mértékének emelkedésével. Növelte a bevételeket az a tény is, hogy az Egészségbiztosítási Alap egyéb bevételei között kerültek elszámolásra a baleseti adóból és a népegészségügyi termékadóból származó bevételek is.

A 2012. év I-IX. hónapjában a Nyugdíjbiztosítási Alap pontosan 8,5 Mrd Ft összegű költségvetési támogatásban részesült, míg 2011-ben mindössze 0,4 Mrd Ft támogatást kapott.

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjain belül a **Nyugdíjbiztosítási Alap** bevételei 2069,4 Mrd Ft-ban, azaz a törvényi előirányzat 75,3%-ában, az időarányost 0,3%-ponttal meghaladóan teljesültek. A bevételek között egyszeri tételként szerepel a magánnyugdíjpénztárak átutalásainak 0,4 Mrd Ft-os összege.

Az Ny. Alap költségvetésének a szerkezetében (kiadási és bevételi oldalon) jelentős változás valósult meg 2012-ben. Az Ny. Alap nyugellátási kiadásai csak az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltöttek, illetve a hozzátartozók ellátásait tartalmazza. A rokkantsági, rehabilitációs ellátások kiadása az E. Alapba, a korhatár betöltése előtt nyújtott nyugdíjak a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alapba kerültek. A profiltisztítás nem teljes körű, hiszen ezen ellátásokkal összefüggésben az alap költségvetése pénzeszköz átadást tartalmaz mind az E. Alap (eredeti előirányzat 158,8 Mrd Ft), mind a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap (17,7 Mrd Ft) részére.

A Nyugdíjbiztosítási Alap 2012. I-IX. havi kiadása 2089,8 Mrd Ft, amely az éves törvényi előirányzat 76%-os felhasználását jelenti. A kiadások döntő hányadát (93%-át) kitevő nyugellátások kiadásaira 1945,4 Mrd Ft-ot, az éves törvényi előirányzat 76,1%-át fordították az év első kilenc hónapjában. A túllépés elsősorban a szolgálatfüggő nyugellátások tervezettnél magasabb alakulásával függött össze.

A Kormány a nyugellátások és egyes ellátások 2012. évi kiegészítő emeléséről szóló 287/2012. (X.11.) rendelete alapján a fogyasztói árindex tervezett meghaladó 1,6%-os növekedése miatt november hónapban nyugdíjkiigazítást végez. A nyugellátások inflációs hatással összefüggő emelésével kapcsolatban mintegy 40 Mrd Ft többletkiadás valószínűsíthető 2012. év végére.

Az **Egészségbiztosítási Alap** költségvetését 35,3 Mrd Ft hiánnyal tervezték, ami az első kilenc hónap végén – a bevételek 1,7%-os túlteljesülése miatt – 1,6 Mrd Ft többletet mutat.

Az I-IX. havi bevételek összege 1303,6 Mrd Ft, amely az időarányos előirányzatot 1,7%-kal meghaladóan teljesült. A szolidaritási hozzájárulási adó és egészségbiztosítási járulékok bevételei 1,6%-kal elmaradtak, amelyet pótoltak a gyógyszer-gyártók és forgalmazók befizetéseinek időarányoshoz viszonyított 43,8%-os és a baleseti adó bevétel 10,3%-os túlteljesítése.

Az Egészségbiztosítási Alap I-IX. havi kiadásai 1301,9 Mrd Ft-ot tettek ki, ami a tervezett előirányzat 75%-a. A gyógyszertámogatás kiadásain 10,6%-os (29,3 Mrd Ft-os), a gyógyászati segédeszköz támogatáson 12,7%-os (5,5 Mrd Ft) időarányoshoz viszonyított többlet kiadás jelentkezik.

Az év folyamán új intézkedések léptek hatályba (gyógyszerfelírás szigorítása, a gyógyszerforgalmazók befizetési kötelezettségének 20%-ról 30%-ra emelkedése). A gyógyszerfelírás szigorításának hatása a kiszámíthatatlan fogyasztói magatartás miatt kevésbé számszerűsíthető, így az év végi túllépés sem becsülhető.

2012. augusztus 1-jén lépett hatályba a biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól szóló 2006. évi XCVIII. törvény új 40/A. §. (1) bekezdése. Ennek értelmében a gyógyszer forgalomba hozatali engedélyének jogosultját valamennyi, legalább hat éve közfinanszírozásban részesülő, és a közfinanszírozás alapjául elfogadott 1000 Ft-ot meghaladó áru, gyógyszer-tárban forgalmazott gyógyszer után a gyártókat plusz 10%-os befizetési kötelezettség terheli. Az intézkedés által érintett készítmények gyártóinak a már meglévő 20%-os fizetési kötelezettségükkel együtt összesen 30%-os fizetési kötelezettsége keletkezik. A befizetési kötelezettség számítását termékenként és támogatási jogcímenként kell végezni. Ezen új szabályozás tehát a hosszabb ideje piacon lévő, adott piacon egyedülálló termékek után ír elő befizetési kötelezettséget – más európai ország gyakorlatához hasonlóan.

Az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásainak a kiadása 412,6 Mrd Ft-ra, a tervezett összeg 74,3%-ára teljesültek, a táppénz kiadások esetében megtakarítás tapasztalható.

A táppénz 42,1 Mrd Ft-ban, 57,7%-ban teljesült. Az előirányzattól jelentősen elmaradó teljesítés oka, hogy az előirányzat a 2011. évi teljesítést (65,5 Mrd Ft) jelentősen, 11,5%-kal meghaladja, miközben a táppénz kiadást a 2011. évi jogszabályváltozások tovább csökkentik.

Az egészségbiztosítás természetbeni ellátásainak kiadásai az I-IX. hónapban 877,9 Mrd Ft-ot tett ki, ami az éves tervezett előirányzat 75,2%-a. Az egészségbiztosítás természetbeni ellátásainak kiadásain belül a legnagyobb jogcímcsoport 824,9 Mrd Ft-tal a gyógyító megelőző ellátás. Az első kilenc hónap kiadása (591,4 Mrd Ft) az előirányzott összeg 71,6%-ára teljesült. Az időarányos kiadási lemaradás összege 27,2 Mrd Ft.

2.11 Helyi önkormányzatok befizetései, támogatásai és helyben maradó személyi jövedelemadója

A helyi önkormányzatok befizetései I-IX. havi teljesítési adatai (7,3 Mrd Ft) 95,9%-kal meghaladják az NGM által jelzett 2012. évi várható teljesítést (3,7 Mrd Ft). (Előirányzat ezen bevételi csoportra nem szerepel a költségvetésben.) Ezen sor az önkormányzatok tárgyévét megelőző évi – államháztartásból származó – támogatásainak jogtalanul igénybe vett és a tárgyévben a központi költségvetésbe visszafizetett hozzájárulások és támogatások összegeit tartalmazza, valamint ezek igénybevételi, kiegészítő és késedelmi kamatát. Ennek mértékét a mindenkori zárszámadási törvény tartalmazza. A várható teljesítés csak széles hibahatárok között adható meg.

A helyi önkormányzatok támogatásai (2012. szeptember végén 766,8 Mrd Ft) közel időarányosan, 73,6%-ban teljesültek az előirányzathoz (1041,9 Mrd Ft) képest.

Az állam és az önkormányzatok közötti feladat ellátási struktúra 2012-ben jelentősen átalakul a megyei önkormányzatok konszolidációjáról, a megyei önkormányzati intézmények és a Fővárosi Önkormányzat egyes egészségügyi intézményeinek átvételéről szóló 2011. évi CLIV. törvényben meghatározott intézményátvételek következtében. 2012. január 1-i határidővel állami tulajdonba kerültek a megyei önkormányzatok fenntartásában lévő intézmények, a Fővárosi Önkormányzat fenntartásában lévő egészségügyi intézmények. A települési önkormányzatok fekvőbeteg-szakellátó intézményeinek átvételéről és az átvételhez kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi XXXVIII. törvény értelmében 2012. május 1-jével a települési önkormányzatok fekvőbeteg-szakellátó intézményei a magyar államhoz kerültek.

Ezen intézmények átadás-átvétele a Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézet (GYEMSZI) – mint az EMMI háttérintézménye – tájékoztatása szerint a jogszabályban előírt határidőben megtörtént. A jelzett törvény 8. § (1) bekezdése előírja, hogy az átvállalandó adósság elemeit települési önkormányzatonként tételesen legkésőbb 2012. június 15-éig a települési önkormányzat véleményét kikérve az egészségügyért felelős miniszter és az államháztartásért felelős miniszter együttes javaslata alapján a Kormány határozza meg. Kockázatot jelent, hogy a 2012 májusában átvett intézmények adósságrendezésével összefüggésben nem készült jogszabály annak meghatározására, hogy milyen típusú adósságot vállal át az állam, és azt hogyan rendezni. Ezen adósság nagyságáról nem áll rendelkezésre információ.

Táblázatok

1. sz. táblázat

A 2012. évi költségvetést megalapozó makrogazdasági paraméterek előrejelzéseinek változása 2011 szeptembere és 2012 októbere között

(%)

Megnevezés	Prognózisok			Eltérés	
	2012. évi benyújtott Költségvetés 2011.09.16	2012. évi elfogadott költségvetés (EDP jelentés) 2011. dec.	2013. évi költségvetési törvényjavaslat 2012.05.31	2012. októberi EDP jelentés 2012.10.05	2012. évi EDP jelentés - 2012. évi benyújtott költségvetés
GDP	1,5	0,5	0,1	-1,2	-2,7
Belföldi felhasználás	0,6	-1,8	-2	-2,6	-3,2
Háztartások fogyasztása		-1	-1,2	-1,5	-1,5
ebből: Háztartások fogyasztási kiadása	0,2	-1,1	-1,4	-0,8	-1
Közösségi fogyasztás*		-1	-1	-1	-1
ebből: Közösségi fogy. kiadás	-0,2				0,2
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	3,2	-2	-2,3	-5,8	-9
Export	8,4	6	4,7	2,6	-5,8
Import	8,1	4,1	2,8	1,4	-6,7
Infláció	4,2	4,2	5,2	5,8	1,6
Egy keresőre jutó reálbér	-2,3	-3,1	-3,2	-3,5	-1,2
Munkanélküliségi ráta	11	11	10,9	10,9	-0,1
Foglalkoztatottak száma	1,5	1,1	1,2	1,1	-0,4
Bruttó átlagkereset	2,5	4,3	4,3	4,4	1,9
Nettó átlagkereset	1,8	1,7	1,7	2,0	0,2
Bruttó adósságráta	71,8	73,9	78,4	78,3	6,5
ÁHT ESA hiány a GDP %-ában	-2,5	-2,5	-2,5	-2,7	-0,2

*/Eltérés: 2013. évi költségvetési törvényjavaslat - 2012.évi elfogadott költségvetés

Források a táblázat fejrésében található.

2. sz. táblázat

A központi alrendszer főbb kiadási és bevételi adatai (Mrd Ft)

Bevételek	2011. I-XII. hó teljesítés	2012. évi előirányzat	2012. évi törvényi mó- dosított elői- rányzat	I-IX. hó telje- sítés	I-IX. hó telje- sítés/ elői- rányzat
Központi költségvetés	8 355,5	9 452,8	9 549,0	6 564,0	68,7%
Elkülönített állami pénzalapok	426,6	438,5	438,5	345,1	78,7%
Társadalombiztosítási alapok	4 452,4	4 449,7	4 449,7	3 373,0	75,8%
Kiadások	2011. I-XII. hó	2012. évi előirányzat	2012. évi törvényi mó- dosított elői- rányzat	I-VI. hó telje- sítés	I-VI. hó telje- sítés/ elői- rányzat
Központi költségvetés	10 074,6	10 046,6	10 142,8	7 192,8	70,9%
Elkülönített állami pénzalapok	359,4	385,5	385,5	243,3	63,1%
Társadalombiztosítási alapok	4 535,7	4 485,0	4 485,0	3 391,7	75,6%
Egyenlegek pénzforgalmi szemléletben					
Központi költségvetés	-1 719,1	-593,8	-593,8	-628,9	105,9%
Elkülönített állami pénzalapok	67,2	53,0	53,0	101,8	192,1%
Társadalombiztosítási alapok	-83,3	-35,3	-35,3	-18,7	53,0%
Központi alrendszer összesen	-1 735,1	-576,2	-576,2	-545,8	94,7%

A központi alrendszer adosságának alakulása (Mrd Ft)

Adosság összetétele	2011. dec.	2012. márc.	2012. jún.	2012. szept.
Forintadosság	10 362,2	11 060,8	11 149,1	11 799,6
Devizaadosság	10 593,3	9 820,4	9 472,5	8 854,3
Mindösszesen	20 955,5	20 826,8	20 621,6	20 653,9

Forrás: Államadosság Kezelő Központ Zrt. honlapja (www.akk.hu)

4. sz. táblázat

A központi költségvetés közvetlen bevételeinek alakulása 2012. I-IX hónapban

BEVÉTELEK	2011. évi tény	2012. évi módosított előirányzat	2012. I-IX. hó tény	2012. évi módosított előirányzat %-a
Gazdálkodó szervezetek befizetései				
Társasági adó	316 620,3	356 200,0	147 118,7	41,3%
Hitelintézeti járadék	9 388,6	8 100,0	4 436,4	54,8%
Cégautó-adó	25 256,0	46 000,0	23 517,7	51,1%
Energiaellátók jövedelemadója	16 885,8	14 000,0	-6 924,0	-49,5%
Egyszerűsített vállalkozási adó	172 272,6	225 017,5	73 690,0	32,7%
Energiaadó	17 253,1	17 900,0	13 904,7	77,7%
Környezetterhelési díj	6 261,1	8 500,0	5 103,7	60,0%
Bányajáradék	111 522,1	94 000,0	83 124,0	88,4%
Játékadó	51 639,2	78 400,0	44 424,3	56,7%
Egyéb befizetések	16 123,0	33 000,0	10 248,0	31,1%
Egyéb központosított bevételek	108 563,6	179 468,7	115 133,7	64,2%
Pénzügyi szervezetek különadója	186 482,9	187 000,0	40 249,5	21,5%
Egyes ágazatokat terhelő különadó	171 943,4	155 000,0	84 766,2	54,7%
<i>Összesen:</i>	1 210 211,7	1 402 586,2	638 792,8	45,5%
Fogyasztáshoz kapcsolt adók				
Általános forgalmi adó	2 219 450,9	2 817 175,6	2 103 478,3	74,7%
Jövedéki adó	875 114,1	913 850,0	690 825,5	75,6%
Regisztrációs adó	34 479,0	14 000,0	10 173,5	72,7%
Távközlési adó			3 063,1	
Népegészségügyi adó	3 274,3		-	
<i>Összesen:</i>	3 132 318,3	3 745 025,6	2 807 540,4	75,0%
Lakosság befizetései				
Személyi jövedelemadó	1 382 785,8	1 574 300,0	1 111 574,8	70,6%
Adóbefizetések	179,7	150,0	125,4	83,6%
Illeték	75 345,5	102 500,0	73 956,9	72,2%
Háztartási alkalmazott utáni regisztrációs díj	5,3		6,4	
Magánszemélyek jogviszony megszűnéséhez kapcsolódó egyes jövedelmeinek. különadója	3 700,1	200,0	983,8	491,9%
<i>Összesen:</i>	1 462 016,4	1 677 150,0	1 186 647,3	70,8%

5. sz. táblázat

A központi költségvetés közvetlen kiadásai (Mrd Ft)

KIADÁSOK	2011. I-XII. hó	2012. évi előirányzat	2012. évi törvényi módosított előirányzat	I-IX. hó teljesítés	I-IX. hó teljesítés/ előirányzat
Egyedi és normatív támogatások	212,0	237,5	237,5	189,5	79,8%
Közzszolgálati műsorszolgáltatás támogatása	53,7	64,8	64,8	46,4	71,6%
Fogyasztói árkiegészítés	108,3	93,0	93,0	71,6	77,0%
Lakásépítési támogatások	129,1	120,1	120,1	84,9	70,7%
Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap	618,9	852,6	852,6	618,4	72,5%
<i>Családi támogatások</i>	451,5	456,1	456,1	336,5	73,8%
<i>Korhatár alatti ellátások</i>		303,7	303,7	212,5	70,0%
<i>Jövedelempótló és jövedelem kiegészítő szociális támogatások</i>	139,8	68,0	68,0	47,6	70,0%
<i>Különféle jogcímen adott térítések</i>	27,6	24,9	24,9	21,8	87,8%
Az államháztartás alrendszerének támogatása	1922,5	1789,9	1789,9	1348,5	75,3%
<i>Elkülönített állami pénzalapok támogatása</i>	89,1	72,5	72,5	66,6	91,8%
<i>Garancia és hozzájárulás a társadalombiztosítási ellátásokhoz</i>	637,8	675,5	675,5	515,1	76,3%
<i>Helyi önkormányzatok támogatása</i>	1195,6	1041,9	1041,9	766,8	73,6%
Társadalmi önszerveződések támogatása	3,8	3,8	3,8	2,9	75,0%
Kormányzati rendkívüli kiadások	16,1	12,5	12,5	7,9	63,4%
Kezességérvényesítés	29,4	40,2	40,2	34,4	85,5%
Egyéb kiadások	27,4	34,1	34,1	22,5	65,9%

Ábrák

1. sz. ábra

